

INOVOVANÉ UČEBNÉ OSNOVY PRE PREDMET

OBČIANSKA NÁUKA

NIŽŠIE STREDNÉ VZDELÁVANIE	ISCED 2
VYUČOVACÍ JAZYK	SLOVENSKÝ JAZYK
VZDELÁVACIA OBLASŤ	ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ
PREDMET	OBČIANSKA NÁUKA
SKRATKA PREDMETU	OBN
ROČNÍK	DEVIATY
ČASOVÁ DOTÁCIA	1 HODINA TÝŽDENNE 33 HODÍN ROČNE
MIESTO REALIZÁCIE	TRIEDA

Úvod

Vzdelávací štandard nepredstavuje iba súhrn katalógov, ktoré stanovujú výkony a obsah vyučovacieho predmetu, ale je to predovšetkým program rôznych činností a otvorených príležitostí na rozvíjanie individuálnych učebných možností žiakov.

Vzdelávací štandard pozostáva z charakteristiky predmetu a základných učebných cieľov, ktoré sa konkretizujú vo výkonovom štandarde. Je to ucelený systém výkonov, ktoré sú vyjadrené kognitívne odstupňovanými konkretizovanými cieľmi – učebnými požiadavkami. Tieto základné požiadavky môžu učitelia ešte viac špecifikovať, konkretizovať a rozvíjať v podobe ďalších blízkych učebných cieľov, učebných úloh, otázok, či testových položiek.

K vymedzeným výkonom sa priraduje obsahový štandard, v ktorom sa zdôrazňujú pojmy ako kľúčový prvok vnútornej štruktúry učebného obsahu. Učivo je v ňom štruktúrované podľa jednotlivých tematických celkov. Je to základ vymedzeného učebného obsahu. To však nevyklučuje možnosť učiteľov tvorivo modifikovať stanovený učebný obsah v rámci školského vzdelávacieho programu podľa jednotlivých ročníkov.

Vzdelávací štandard z občianskej náuky ako program aktivity žiakov je koncipovaný tak, aby vytváral možnosti aj na tie kognitívne činnosti žiakov, ktoré operujú s pojmami, akými sú hľadanie, pátranie, skúmanie, objavovanie, lebo v nich spočíva základný predpoklad

poznávania a porozumenia prítomnosti. V tomto zmysle nemajú byť žiaci len pasívnymi aktérmi výučby a konzumentmi hotových poznatkov, ktoré si majú len zapamätať a následne zreprodukovať.

Charakteristika predmetu

Predmet prispieva k vytváraniu a rozvoju sociálneho a občianskeho vedomia žiakov. Prostredníctvom vymedzených pojmov a výkonov sprostredkuje potrebné vedomosti, zručnosti a nadobudnutie spôsobilostí, ktoré im umožnia orientovať sa v sociálnom prostredí a v bežných životných situáciách. Umožňuje žiakom pochopiť seba samých a pomáha im v ich socializačnom procese. Vede ich k poznávaniu svojej rodiny, školy, obce, regiónu, Slovenska a Európskej únie. Učí ich demokraticky myslieť a konať, poznávať svoje práva a povinnosti a obhajovať práva druhých. Poskytuje žiakom základné vedomosti z oblasti štátu a práva, umožňuje im pochopiť ekonomický život spoločnosti a vedie ich k aktívnej občianskej angažovanosti, ktorej jedným z dôležitých predpokladov je kritické myslenie.

Ciele predmetu

Žiaci:

- získajú vedomie jedinečnosti a neopakovateľnosti každého človeka v spoločnosti,
- realisticky sa spoznávajú, hodnotia seba samých,
- osvoja si pravidlá a normy spoločenského spolunažívania,
- uvedomujú si práva a povinnosti a primerane svoje práva obhajujú,
- preberajú zodpovednosť za vlastné názory, postoje a dôsledky konania,
- uznávajú základné princípy demokracie,
- budujú si tolerantný prístup k iným názorom, postojom, hodnotám a kultúram,
- učia sa aktívnemu občianstvu a osobnej angažovanosti,
- získajú základné vedomosti o sociálnoekonomickom a právnom fungovaní spoločnosti.

Kompetencie

- kognitívne kompetencie - používať informácie a pracovať s nimi, riešiť problémy, rozvíjať kritické myslenie, používať tvorivosť
- funkčné kompetencie - učiť sa učiť, používať efektívne pracovné metódy, uplatňovať logické operácie, používať informačno-komunikačné technológie, čítať s porozumením a rozumieť grafom, diagramom a tabuľkám, vyjadrovať sa písomne
- osobnostné kompetencie - vytvárať vlastnú identitu a uvedomovať si ju (sebauvedomenie a sebareflexia), zodpovedne sa rozhodovať a cieľavedome riadiť vlastný život (organizovať a sebaregulovať), byť zvedavý - mať chuť poznávať seba, iných, realitu, prejavovať a zvládať emócie
- sociálne kompetencie - spolupracovať s druhými, budovať vzťahy s druhými, aktívne tvoriť a ochraňovať životné prostredie, kooperatívne riešiť problémy a konflikty
- komunikačné kompetencie - optimálne komunikovať (vhodná forma aj obsah), neverbálne sa vyjadrovať a chápať neverbálnu komunikáciu, aktívne počúvať, poskytovať vecnú spätnú väzbu
- kompetencie občianske - byť zodpovedný vo svojom konaní, zaujímať sa o veci verejné, zapájať sa do občianskeho života, rešpektovať ľudské práva
- kompetencie kultúrne - vnímať kultúrnu tradíciu svojho jazyka a reči, rozumieť symbolom, ktoré sú obvyklé v našej kultúre, poznať a akceptovať kultúrnu rôznorodosť a národné, národnostné a etnické odlišnosti.

Vzdelávací štandard

Voľba povolania

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 9.ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zdôvodniť opodstatnenosť vzdelania a vzdelávania ako hodnoty, - vytvoriť schému školského systému v SR, - orientovať sa pri výbere povolania v rôznych zdrojoch informácií, -prezentovať plán budovania svojej kariéry.	<ul style="list-style-type: none"> - vzdelanie ako hodnota - voľba povolania - spôsobilosť na povolanie - profesijná orientácia

Ekonomický život v spoločnosti

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 9.ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozlíšiť pojmy ekonómia a ekonomika, - konkretizovať na príkladoch spôsoby riešenie troch základných ekonomických otázok, - uviesť základné rozdiely medzi trhovou, príkazovou a zmiešanou ekonomikou, - demonštrovať vzťahy medzi kupujúcimi a predávajúcimi na trhu, - simulovať postup pri reklamácií tovarov alebo služieb.	<ul style="list-style-type: none"> - ekonómia a ekonomika - základné ekonomické otázky<ul style="list-style-type: none"> - typy ekonomík - trh - trhovú mechanizmus - základné formy podnikania<ul style="list-style-type: none"> - spotreba - spotrebiteľ - ochrana spotrebiteľa

Finančná gramotnosť

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 9.ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <p>zostaviť modelový osobný/rodinný rozpočet,</p> <ul style="list-style-type: none"> - ilustrovať na príklade vybraný problém z oblasti finančnej gramotnosti, - zhodnotiť mieru rizika pri využití služieb bankových a nebankových inštitúcií.	<ul style="list-style-type: none"> - rozpočet - finančné inštitúcie

Metódy a formy práce

Pri vyučovaní tohto predmetu je potrebné vytvoriť pre žiakov dostatočný priestor na tvorivý prístup k riešeniu problémov, podporovať kritické myslenie a schopnosť samostatnej práce. Dôležité je, aby sa zabezpečil dostatočný priestor na nácvik zručností a aplikáciu získaných poznatkov.

Učiteľ pri výbere metód volí také metódy a formy práce, ktoré podnecujú aktivitu žiakov a okrem vedomostí rozvíjajú zručnosti a postoje žiakov. Okrem klasických metód využíva aktivizujúce metódy, ako inscenačnú metódu, situačnú metódu, brainstorming, riešenie problémových úloh, prácu s informačnými zdrojmi, najmä s internetom, s tlačou, žiacke referáty.

Tento predmet priamo vyžaduje aj iné formy vyučovania, ako sú napr. besedy s odborníkmi, návšteva na úrade, v múzeu a podobne.

Metódy a formy vyučovania v predmetoch tejto vzdelávacej oblasti majú stimulovať rozvoj schopností žiakov, podporovať ich cieľavedomosť, samostatnosť a tvorivosť. Uprednostňujeme také stratégie vyučovania, pri ktorých žiak ako aktívny subjekt v procese výučby má možnosť spolurozhodovať a spolupracovať, učiteľ zase má právo i povinnosť motivovať, povzbudzovať a viesť žiaka k čo najlepším výkonom.

Hodnotenie predmetu

Cieľom hodnotenia vzdelávacích výsledkov žiakov v škole je poskytnúť žiakovi a jeho rodičom spätnú väzbu o tom, ako žiak zvládol danú problematiku, v čom má nedostatky, kde má rezervy, aké sú jeho pokroky. Súčasťou je tiež povzbudenie do ďalšej práce, návod, ako postupovať pri odstraňovaní nedostatkov. Cieľom je zhodnotiť prepojenie vedomostí so zručnosťami a spôsobilosťami.

Budeme dbať na to, aby sme prostredníctvom hodnotenia nerozdeľovali žiakov na úspešných a neúspešných. Hodnotenie budeme robiť na základe určitých kritérií, prostredníctvom ktorých budeme sledovať vývoj žiaka. Základným dokumentom, ktorým sa budeme riadiť, sú Metodické pokyny na hodnotenie žiakov ZŠ č. 22/2011. V triedach, v ktorých je väčší počet žiakov zo SZP učiteľ prihliada na túto skutočnosť. Môže znížiť obsah učiva (maximálne 10 %), náročnosť písomných, kontrolných prác. Musí byť však zachovaný predpísaný tematický obsah.

V 9. ročníku sa predmet klasifikuje.

Vo výchovno-vzdelávacom procese sa bude uskutočňovať **priebežné a celkové hodnotenie**:

- **priebežné hodnotenie** v predmete sa bude uskutočňovať pri hodnotení čiastkových výsledkov a prejavov žiaka na vyučovacích hodinách a bude mať hlavne motivačný charakter; učiteľ bude zohľadňovať vekové a individuálne osobitosti žiaka a prihliadať na jeho momentálnu psychickú i fyzickú disponovanosť,
- **celkové hodnotenie** žiaka v predmete sa bude uskutočňovať na konci prvého polroka a druhého polroka v školskom roku a má čo najobjektívnejšie zhodnotiť úroveň jeho vedomostí, zručností a návykov vo vyučovacom predmete.

V procese hodnotenia bude učiteľ uplatňovať primeranú náročnosť, pedagogický takt voči žiakovi, rešpektovať práva dieťaťa a humánne sa správať voči žiakovi. Predmetom hodnotenia budú najmä učebné výsledky žiaka, ktoré dosiahol v predmete v súlade s požiadavkami vymedzenými v učebných osnovách, osvojené kľúčové kompetencie, ako aj usilovnosť, osobnostný rast, rešpektovanie práv iných osôb, ochota spolupracovať a správanie žiaka podľa školského poriadku.

Podklady na hodnotenie výchovno-vzdelávacích výsledkov a správania žiaka získa učiteľ najmä týmito metódami, formami a prostriedkami:

- sústavné diagnostické pozorovanie žiaka,
- sústavné sledovanie výkonu žiaka a jeho pripravenosti na vyučovanie,
- rôzne druhy skúšok (písomné, ústne), didaktické testy,
- analýza výsledkov rôznych činností žiaka,
- konzultácie s ostatnými pedagogickými zamestnancami a podľa potreby s odbornými zamestnancami zariadenia výchovného poradenstva a prevencie.

Žiak bude z predmetu skúšaný **ústne** najmenej **raz** v polročnom hodnotiacom období a **písomne** najmenej **dvakrát** v polročnom hodnotiacom období. Žiak vytvorí minimálne **jeden projekt** za polročné hodnotiace obdobie. Učiteľ oznámi žiakovi výsledok každého hodnotenia a posúdi klady a nedostatky hodnotených prejavov a výkonov. Po ústnom skúšaní učiteľ oznámi žiakovi výsledok ihneď. Výsledky hodnotenia písomných činností oznámi žiakovi a predloží k nahliadnutiu najneskôr do 10 dní. Druhy skúšok rozvrhne učiteľ rovnomerne na celý školský rok, aby zabránil preťažovaniu žiaka.

Podkladom pre celkové hodnotenie vyučovacieho predmetu budú:

- známka za ústnu odpoveď,
- známky za rôzne písomné druhy skúšok, didaktické testy, projekt
- posúdenie prejavov žiaka.

Prierezová téma	Tematický celok	Téma
Osobnostný a sociálny rozvoj	Voľba povolania Ekonomický život v spoločnosti Finančná gramotnosť	Vzdelanie ako hodnota Voľba povolania Spôsobilosť na povolanie Profesijná orientácia Na ceste k uspokojovaniu potrieb Základné ekonomické otázky Ako sa stať podnikateľom? Spotreba a ochrana spotrebiteľa Poistenie Peniaze Osobný rozpočet Finančné inštitúcie Moderné bankové nástroje Ako a čím platíme?
Environmentálna výchova	Voľba povolania Ekonomický život v spoločnosti Finančná gramotnosť	Profesijná orientácia Na ceste k uspokojovaniu potrieb Výrobný proces Trh a trhový mechanizmus Podnik a podnikanie Spotreba a ochrana spotrebiteľa Osobný rozpočet
Mediálna výchova	Voľba povolania	Voľba povolania Spôsobilosť na povolanie Profesijná orientácia

	<p>Ekonomický život v spoločnosti</p> <p>Finančná gramotnosť</p>	<p>Ekonomika a ekonómia Typy ekonomík Základné ekonomické otázky Podnik a podnikanie Peniaze Spotreba a ochrana spotrebiteľa Poistenie</p> <p>Osobný rozpočet Finančné inštitúcie Moderné bankové nástroje Ako a čím platíme?</p>
Výchova k manželstvu a rodičovstvu	<p>Voľba povolania</p> <p>Ekonomický život v spoločnosti</p> <p>Finančná gramotnosť</p>	<p>Spôsobilosť na povolanie</p> <p>Na ceste k uspokojovaniu potrieb Spotreba a ochrana spotrebiteľa Peniaze</p> <p>Finančné inštitúcie Osobný rozpočet</p>
Multikultúrna výchova	<p>Voľba povolania</p> <p>Ekonomický život v spoločnosti</p> <p>Finančná gramotnosť</p>	<p>Vzdelanie ako hodnota Profesijná orientácia</p> <p>Spotreba a ochrana spotrebiteľa</p> <p>Moderné bankové nástroje</p>
Ochrana života a zdravia	<p>Voľba povolania</p> <p>Ekonomický život v spoločnosti</p>	<p>Profesijná orientácia Voľba povolania</p> <p>Na ceste k uspokojovaniu potrieb Výrobný proces</p>

		Spotreba a ochrana spotrebiteľa
--	--	---------------------------------

Tematický celok: Voľba povolania - 6 hodín

Tematický celok: Ekonomický život v spoločnosti - 17 hodín

Tematický celok: Finančná gramotnosť - 10 hodín

Učebné zdroje

Na podporu a aktiváciu vyučovania a učenia žiakov sa využijú nasledovné učebné zdroje:

autor/ka	učebnica
H. KOPECKÁ, E. MUCHOVÁ	Občianska náuka pre 9. ročník ZŠ
	CD
	Internet
	Interaktívna tabuľa

Učebné osnovy sú totožné so vzdelávacím štandardom ŠVP pre príslušný predmet.

